

Euroopan unionin ulkopoliittiset yhteistyöinstrumentit

Esimerkkinä pohjoinen ulottuvuus

Pauliina Järvinen

790351A
LuK-tutkielma
Maantieteen tutkimusyksikkö
Oulun yliopisto
2019

Tiivistelmä

Euroopan unionilla (EU) on tavoitteena luoda ympärilleen stabiileista ja hyvinvoivista maista koostuva kehä, jonka alueella EU voi tehokkaasti levittää omia arvojaan. Näitä arvoja ovat muun muassa demokratia ja tasa-arvoa. Tätä kehää luodaan muun muassa erilaisten kumppanuuksien ja naapuruuspolitiikan avulla, jotka ovat keskeisiä EU:n ulkopoliittikan toimintamuotoja. Molempien menetelmien tavoitteena on lisätä monitasoista vuorovaikutusta, josta kumpikin yhteistyön osapuoli hyötyy. Tutkielmassani esittelen EU:n pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöhanketta, jossa päätoimijoina ovat EU:n lisäksi Norja, Venäjä ja Islanti. Alueiden välinen yhteistyö tapahtuu pääasiassa neljän kumppanuusmenetelmän kautta, joita ovat ympäristö- sosiaali- ja terveys-, liikenne- ja logistiikka- sekä kulttuurikumppanuus. Näiden lisäksi yhteistyötä toteutetaan pohjoisen ulottuvuuden instituutin, sekä pohjoisen ulottuvuuden yrittäjäneuvoston kautta.

Pohjoinen ulottuvuus on poikkeuksellinen EU:n naapurialueisiin kohdistuva ulkopoliittinen hanke, sillä sen toimijat ovat keskenään tasavertaisessa asemassa. Yleensä EU pyrkii ajamaan kumppanuuksien ja naapuruuspolitiikan avulla omia arvojaan. Esimerkiksi naapuruuspolitiikan kohdealueiden kanssa jaetaan kaikki muut EU:n asiat paitsi instituutiot, ja naapurialueita pyritään samankaltaistamaan EU:n kanssa mahdollisimman pitkälle ilman, että niille tarjotaan EU:n jäsenyyttä. Pohjoisella ulottuvuudella EU:n omien arvojen ajaminen ei kuitenkaan ole keskiössä, vaan kaikilla toimijoilla on tasavertainen mahdollisuus vaikuttaa yhteistyöhön. Varsinkin Venäjän mukanaolo on keskeistä, sillä pohjoinen ulottuvuus on EU:n ja Venäjän välisen neljän yhteisen talousalueen alueellinen toimeenpanija. Tutkielmani tavoitteena on selvittää, millaista ulkopoliittikkaa EU toteuttaa tutkimusalueella, ja miksi alue on saanut poikkeuksellisen aseman EU:n ulkopoliitikassa. Tutkielma on toteutettu kirjallisuuskatsauksena.

Sisällys

1 Johdanto	4
2 EU:n ulkopolitiikan piirteet.....	8
2.1 Kumppanuustyökalu	9
2.2 Naapuruuspolitiikka	11
2.3 EU ja Venäjä	12
2.4 Ydin-periferia -asetelma osana EU:n ulkopoliittikka	13
3 Pohjoinen ulottuvuus.....	15
3.1 Historia.....	15
3.2 Pohjoisen ulottuvuuden kumppanuudet	17
3.2.1 Ympäristökumppanuus	17
3.2.2 Sosiaali- ja terveystikumppanuus	18
3.2.3 Kulttuurikumppanuus.....	19
3.2.4 Liikenne- ja logistiikkakumppanuus	21
3.3 Muut Pohjoisen ulottuvuuden toimijat.....	22
4 Johtopäätökset ja pohdinta	23
5 Lähteet.....	27

1 Johdanto

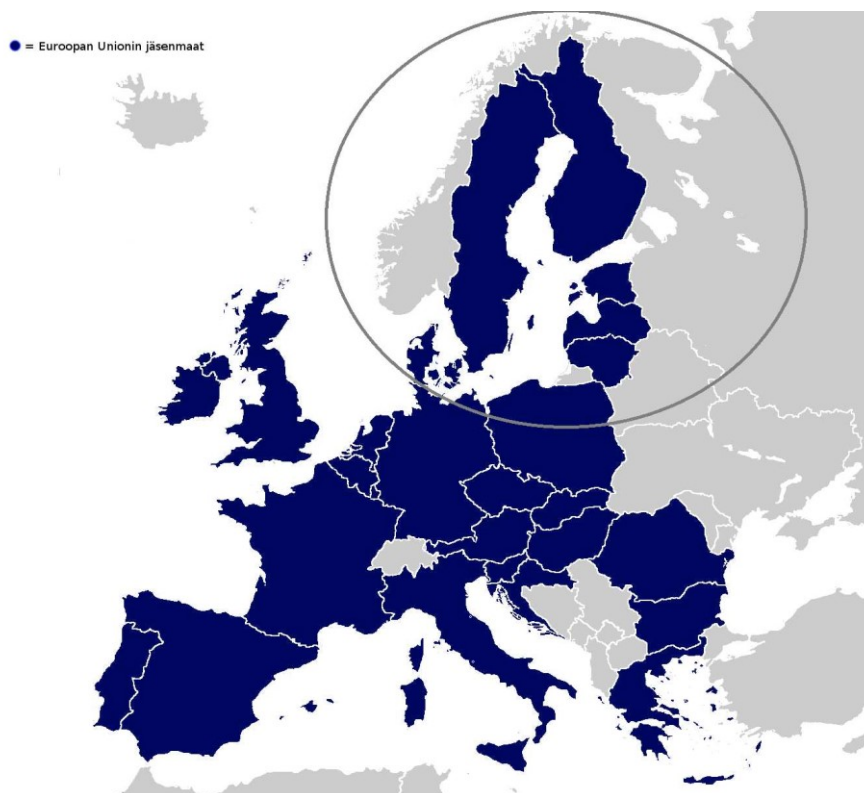
Euroopan unionin ulkopolitiikan johtamisessa vallitsee tällä hetkellä paradoksi, mikä aiheuttaa monimutkaisuutta ulkopolitiikan hoitamiseen (Aggestam & Johansson 2017: 1205). Jäsenmaissa tiedostetaan, että johtajuutta on keskitettävä, jotta päätöksenteosta saataisiin mahdollisimman tehokasta ja jotta unionin kansainvälisen toimijuuden kollektiivisen toiminnan ongelma saataisiin ratkaistua. Samaan aikaan EU:n johtajuuden poliittista legitimitettiin rajoittaa Aggestamin ja Johanssonin (2017) mukaan ainakin kaksi tekijää: EU:n perusidea siitä, että valtaa tulisi levittää useille toimijoille, jotta se ei keskittyisi vain muutamalle päätoimijalle, sekä se, että ulkopolitiikka nähdään usein kansallisena poliittisena toimintana. Tällä tarkoitetaan sitä, että jäsenmaat ovat tottuneet päättämään itse omasta ulkopolitiikastaan, eivätkä niinkään toteuttamaan ulkopuolelta ohjattua politiikkaa. EU:n oman ulkopolitiikan täytyy siis mukautua jäsenmaidensa sosiaalisiin ja kansainvälisiin käytäntöihin, mikä tekee yhtenäisen ulkopolitiikan luomisesta haastavaa (Aggestam & Johansson, 2017). Euroopan ulkopolitiikka ja ulkosuhteet on nähty hyvinkin erilaisina jäsenmaasta riippuen. Näkökulmaan vaikuttaa maan poliittinen ja geopoliittinen historia, minkä seurauksena tietyt naapurustot nähdään toisia tärkeämpinä. Esimerkiksi Ranska ja Italia näkevät Välimeren alueen keskeisimpänä EU:n ulkopolitiikan kohteena, kun taas Saksa on perinteisesti suuntautunut enemmän itäisiin alueisiin (Bialasiewicz ym 2009: 79). Paradoksi johtaa siihen, että EU:n poliittinen vaikutusvalta ei ole globaalisti samalla tasolla taloudellisen vallan kanssa. Se myös heikentää ulkopolitiikan tehokkuutta, jättäen EU:n vaikutusvallan heikommaksi, kuin globaalien suurvaltojen poliittisen vaikutusvallan.

EU:n ulkopolitiikkaa ei kuitenkaan ole tarkoitettu perinteiseksi suurvaltapolitiikaksi, eivätkä jäsenmaat ole toivoneetkaan suurvaltapoliittisia menetelmiä osaksi ulkopoliittisia päätöksiä (Aalto 2014: 156). EU:n ulkopolitiikkaa ei Aallon mukaan tulisi edes verrata Venäjän ja Kiinan kaltaisiin suurvaltoihin, vaan EU:n ulkopolitiikka tulisi ymmärtää ”- , alati muuttuvana kompromissina jäsenmaiden välillä, toimintana, jonka puitteissa unionin instituutiot etsivät yhteistä linjaa ja pyrkivät koordinoimaan omaa yhteistoimintaansa” (Aalto 2014: 156). EU:ta voidaan pitää lähinnä pehmeän vallan käyttäjänä (Nielsen 2013), joka pyrkii kriisitilanteissa välttämään geopoliittisen vallan

käyttöä. Geopoliittisen vallankäytön sijaan EU nojaa Youngsin (2017: 11) mukaan omien sääntöjensä ja normiensä ajamiseen, tavoitellen ihmisarvojen ja hyvän, tasa-arvoisen elämän levittämistä. Vaikka jäsenmailla on erilaiset näkemykset tarvittavasta ulkopoliitikasta, vuonna 2009 voimaan astuneessa Lissabonin sopimuksessa määritettiin EU:n yhteiset ulkopoliittiset tavoitteet.

Kansainvälisen toimintansa EU perustaa omiin keskeisiin periaatteisiinsa. Näitä ovat demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallisuus ja jakamattomuus, ihmisarvon kunnioittaminen, tasa-arvo ja yhteisvastuu sekä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja kansainvälisen oikeuden noudattaminen (Lissabonin sopimus 2007: 10a artikla). Etenkin Venäjällä ja sen lähialueilla on suuri rooli EU:n ulkopoliittisissa strategioissa, ja Venäjän ja vanhojen Neuvostoliittoon kuuluneiden maiden kanssa tehdään paljon yhteistyötä eri toimialoilla. Esimerkkejä yhteistyötoiminnasta ovat muun muassa Euroopan naapuruuspolitiikka (European Neighbourhood Policy, ENP) sekä pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöohjelma pohjoisilla alueilla.

Pohjoisella ulottuvuudella tarkoitetaan EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin välistä yhteistyöaluetta (kuva 1), jonka tavoitteena on muun muassa lisätä alueiden välistä yhteistyötä, vahvistaa ja lisätä maiden taloudellista vakautta ja hyvinvointia sekä edistää taloudellista kilpailukykyä ja kestävää kehitystä yhteistyöalueella (European Union External Action 2015). Edellä mainittujen maiden lisäksi yhteistyössä on mukana erilaisia kansainvälisiä rahoituslaitoksia sekä alueellisia neuvostoja. Kaikki yhteistyön osapuolet ovat tasavertaisessa asemassa, mikä on historiallinen poikkeus unionin ulkopoliitikassa, sillä tavallisesti unioni pyrkii edistämään pääasiassa omia periaatteitaan ”yhteistyö”suhteissa (Aalto 2015: 174).

Kuva 1 Pohjoinen ulottuvuus © Pauliina Järvinen

Tutkielmani aiheena on pohjoiseen ulottuvuuteen kohdistettu ulkopolitiikka ja tutkimuskysymyksinäni ovat seuraavat:

- 1) *Millaista ulkopolitiikka EU toteuttaa pohjoisella ulottuvuudella?*
- 2) *Miksi pohjoinen ulottuvuus on saanut poikkeuksellisen aseman EU:n ulkopolitiikassa?*

Tutkielmani pääaineistona toimivat pohjoisen ulottuvuuden neljä kumppanuusmuotoa: ympäristökumppanuus, sosiaali- ja terveystumppanuus, kulttuurikumppanuus sekä liikenne- ja logistiikkakumppanuus. Tavoitteenani on selvittää, miten eri kumppanuudet toteutuvat tutkimusalueella ja miksi pohjoisen ulottuvuuden kumppanuus on poikkeuksellisessa asemassa EU:n ulkopolitiikassa. Pohjoisella ulottuvuudella tapahtuu yhteistyötä myös kumppanuuksien ulkopuolella, mutta kumppanuustoiminta on yhteistyömenetelmänä toimivaa ainakin pohjoisella ulottuvuudella. Tämän vuoksi haluan perehtyä tutkielmassani siihen.

Tarkastelu pohjautuu kirjallisuuskatsaukseen analysoiden eri tutkijoiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä ja tietoa pohjoisesta ulottuvuudesta. Hyödynnän myös EU:n tarjoamia kunkin kumppanuuden nettisivustoja, joissa kerrotaan yleistä tietoa kumppanuuksien päätarkoituksista ja ajankohtaisista hankkeista. Sivustoilta löytyy muun muassa väliraportteja ja kokouspöytäkirjoja, joista pyrin löytämään konkreettista tietoa hankkeiden etenemisestä ja koko ohjelman nykytilanteesta.

Tutkielman aihe on ajankohtainen muun muassa siksi, että Venäjän ja EU:n väliset suhteet ovat olleet viime vuosina esillä pääasiassa negatiivisessa valossa. Vaikka Venäjä on tällä hetkellä yksi isoimmista EU:n ulkopoliittisen ongelmien aiheuttajista (Toal 2017: 19), se on kuitenkin tärkeä kauppakumppani monille EU:n jäsenmaille, joten hyvän yhteistyön ylläpitäminen alueeseen on tärkeää. Venäjä esimerkiksi toimittaa noin 25% Eurooppaan tulevasta maakaasusta (Hobbs 2013: 140) Lisäksi kiihtyvä globalisaatio ajaa EU:n maailmantalouden näkökulmasta tarkasteltuna asemaan, jossa hyvin toimiva rajat ylittävä yhteistyö voi olla isona etuna. EU:lla on merkittävä rooli kansainvälisessä taloudessa sisämarkkinoidensa ansiosta (Euroopan Unioni 2019), mutta poliittisen aseman ja yhteisten linjojen voimistamisessa on vielä tekemistä. Poliittista asemaa voidaan parhaiten nostattaa kehittämällä lähiulkopoliittisia suhteita, sillä naapurussuhteiden ylläpito ja onnistuminen määrittävät myös EU:n kansainvälisten suhteiden onnistumista (Nitoiu 2017). Juuri tämä rajat ylittävä yhteistyö sekä alueen erikoisasema EU:n muihin ulkopolitiikan lähialueisiin verrattuna tekevät aiheesta ja alueesta mielenkiintoisen.

Seuraavaksi avaan tutkielmalleni keskeistä käsitteistöä. Tämän jälkeen syvennyn tutkielmassa käytettyyn pääaineistoon, ja lopuksi pohdin aihepiiriä yleisellä tasolla.

2 EU:n ulkopolitiikan piirteet

EU hoitaa ulkopolitiikkaansa ja naapurisuhteitaan erilaisten strategioiden ja maiden välisten sopimusten avulla. Lissabonin sopimuksessa EU:n naapurisuhteiden hoidosta on kirjoitettu seuraavasti:

” 1. Unioni luo naapurimaittensa kanssa erityissuhteet pyrkien saamaan aikaan unionin arvoihin perustuvan alueen, jolla vallitsee vauraus ja hyvä naapuruus ja jolle ovat ominaisia yhteistyöhön perustuvat läheiset ja rauhanomaiset suhteet.

2. Unioni voi 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tehdä erityisiä sopimuksia kyseisten valtioiden kanssa. Näihin sopimuksiin voi sisältyä vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia sekä mahdollisuus toteuttaa yhteisiä toimia. Sopimusten täytäntöönpanosta neuvotellaan määrääjoin.” (Lissabonin sopimus 2007: 7a artikla).

Lissabonin sopimuksen myötä EU:lle luotiin ulkosuhdehallinto ja uusi ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan virka (EU:n ulkopolitiikan... 2019). Tämä niin kutsuttu ”EU:n ulkoministeri” toimii EU:n yhteisenä äänenä maailmalla ja erilaisissa kannanotoissa.

EU:lla on menestyksenkäs historia aiemmin sodassa olleiden maiden yhdyntämisestä, mikä on hyvä esimerkki EU:n hyödyntämästä pehmeästä vallankäytöstä (Nielsen 2013: 729). EU:ta voidaan pitää normatiivisena globaalina poliittisena toimijana, sillä se ajaa universaalisti hyväksyttäviksi arvoja, jotka ovat yleisesti hyväksytyjä esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien keskuudessa (Manners 2008). Näitä arvoja ovat Mannersin mukaan muun muassa hyvä hallinto, sosiaalinen vapaus ja kestävä rauha. Myös tämä normatiivinen toimijuus on Nielsenin (2013) mukaan yksi EU:n pehmeän vallankäytön piirteistä. Nämä pehmeät vallankäytön muodot ovat yleisiä EU:n ulkopolitiikassa (Nielsen 2013), minkä takia EU:n ulkopolitiikasta voidaan käyttää nimitystä pehmeä ulkopolitiikka. EU:n globaalistrategiassa ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Federica Mogherini (2016) toteaa, että unionilla on pitkä historia varsinkin onnistuneessa kriisien ennaltaehkäisyssä ja diplomatian hyödyntämisessä ja

että EU pyrkii jatkossakin reagoimaan mahdollisiin kriiseihin ennakkoiden (Mogherini 2016). Ennakoinnin taustalla on kriisien alkuperäisten syiden, kuten ihmisoikeusrikkomusten, resurssien aiheuttamien jännitteiden ja epätasa-arvon, tunnistaminen ja eliminoiminen varhaisessa vaiheessa, sekä jatkuva havainnointi näiden syntymisen ennaltaehkäisemiseksi (Mogherini 2016). Tällä pyritään lisäämään kestävästä rauhaa alueilla siten, että sodasta tulee materiaalisesti mahdoton tilanne (Manners 2008). Globaalistrategian mukaan tavoitteena on kehittää globaalisti vallitseva poliittinen kulttuuri, joka korostaa varhaisen reagoinnin merkitystä väkivaltaisen konfliktin uhatessa.

Kristi Raik (2015: 443) huomauttaa artikkelissaan, että EU:n ulkopoliittikka tulee ymmärtää valtioiden välisenä 'nollapelinä', jossa voidaan saavuttaa vain sellainen yhteinen tavoite, johon jäsenvaltiot ovat valmiita sitoutumaan. EU ei voi pakottaa jäseniään toteuttamaan ulkopoliittikkaa, johon ne eivät halua osallistua. Tämä tekee EU:n yhteisestä ulkopoliitikasta haastavaa, ja saa sen kuulostamaan tehottomalta. Aallon (2014: 158) tekstistä käy ilmi, että loppujen lopuksi kuluneet kymmenen vuotta ovat kuitenkin olleet EU:n jäsenmaiden yhteisen ulkopoliittikan vuosia ja jäsenmaat ovat sitoutuneet noudattamaan yhteisiä ulkopoliittisia strategioita. Tästä huomautetaan myös EU:n vuoden 2016 globaalistrategiassa, jossa yhdeksi ulkoista toimintaa määrittävistä tekijöistä oli listattu tarve luoda vahvempi eurooppalainen yhteisö, jossa jäsenmaiden ja unionin tavoitteet eivät ole keskenään ristiriidassa (Mogherini 2016).

2.1 Kumppanuustyökalu

Kumppanuustyökalu on EU:n ulkopoliittinen keino, jonka avulla EU pyrkii tekemään kansainvälistä yhteistyötä unionin strategisten intressien edistämiseksi ja globaalien ongelmien ratkaisemiseksi (European Commission 2019). Vuoden 1988 määritelmän mukaan kumppanuudella on tarkoitettu Euroopan komission, harkitun jäsenmaan ja sen eri viranomaisten välistä tiivistä neuvottelua, jonka tavoitteena on ollut saavuttaa kollektiivinen tavoite (Bauer 2002: 772). Kumppanuuden kautta oli siis tavoitteena hajauttaa hallinto usealle eri tasolle ja usealle eri toimijalle. Korostelevan (2013) mukaan toimiva kumppanuus rakentuu kahden tekijän varaan. Ensimmäiseksi, toimijoiden tulee samankaltaistaa toimintatapojaan, jotta yhteiset tavoitteet voidaan saavuttaa. Toiseksi,

molempien toimijoiden tulisi panostaa ja saada kumppanuudesta yhtä paljon. Vaivannäön, hyödyn ja haitan tulisi siis olla samalla tasolla kaikilla kumppanuuden osapuolilla, jotta voidaan puhua toimivasta kumppanuudesta.

Kumppanuustyökalun käyttöönoton myötä EU:n käyttämä retoriikka ja lähestymistapa uusiin naapureihin muuttui, ja eri teksteissä alettiin puhua uusista naapurimaista kumppaneina (Koch 2018: 77). Tämän retorisen muutoksen kautta EU haluaa todistaa, että uusia ympäröiviä valtioita todella kohdellaan kumppaneina eikä vain EU:n ulkopuolisina alueina. Kumppanuustyökalun etuna on se, että se tarjoaa erilaisen lähestymiskulman kehitysyhteistyöhön tukemalla poliittista yhteistyötä maissa, joilla on samankaltaiset strategiset intressit EU:n kanssa (European Commission 2019). Tämä mahdollistaa laajan poliittisen vuoropuhelun luomisen. Elena Korostelevan (2013) artikkelista käy kuitenkin ilmi, että EU toteuttaa kumppanuuksien kautta tavanomaista naapurialueidensa kontrollointia ja koordinointia, ja näin pyrkii mahdollistamaan oman hallintansa kumppanuusalueella.

Erilaiset kumppanuudet ovat EU:n ensimmäinen instrumentti, joka on tarkoitettu nimenomaan EU:n strategisten intressien ajamiseen kansainvälisellä tasolla (European Commission 2019). Kumppanuudet eivät kuitenkaan ole vain ulkopoliittikan hoitamiseen tarkoitettu työkalu, vaan sekä Batoryn ja Cartwrightin (2011), että Scottin (1998) artikkeleista käy ilmi, että kumppanuuksia hyödynnetään myös EU:n sisäisillä alueilla useiden eri toimijoiden välillä. Mukana olevia toimijoita ovat esimerkiksi erilaiset siviiliyhteiskunnan organisaatiot. Kumppanuuksilla on neljä päätavoitetta: 1. Poliittisen tuen tarjoaminen ja globaaleihin ongelmiin vastaaminen, 2. Eurooppa 2020-vision kansainvälisen ulottuvuuden ajaminen, 3. Markkinoille pääsyn kehittäminen ja vaihdon, investointien ja bisnesmahdollisuuksien tehostaminen eurooppalaisille yrityksille, sekä 4. Julkisen diplomatian ja akateemisen yhteistyön mainostaminen (European Commission 2019). Kumppanuuksien kautta EU pyrkii myös jakamaan vastuuta maailman järjestyksen säilyttämisessä (Mogherini 2016) ja neljästä päätavoitteesta käy hyvin ilmi myös EU:n tavoite ajaa omaa arvomaailmaansa osaksi laajempaa globaalia kontekstia. Pohjoisen ulottuvuuden lisäksi kumppanuustoimintaa hyödynnetään esimerkiksi Välimeren unionissa ja itäisessä kumppanuudessa.

2.2 Naapuruuspolitiikka

EU:n ulkopoliitiikka lähinaapureihin hoidetaan niin kutsutun *naapuruuspolitiikan* (European Neighbourhood Policy, ENP) kautta. Naapuruuspolitiikkaa käytetään pääasiassa itäisiin ja eteläisiin naapureihin ja sen tavoitteena on luoda stabiilimmat olosuhteet EU:n rajanaapurimaihin. Prioriteetteina ovat muun muassa demokratian levittäminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä sosiaalisen yhtenäisyyden luominen (European Union External Action 2016). Naapuruuspolitiikkaa voidaan pitää EU:n keskeisimpänä ulkopoliittisena strategiana, sillä EU:n ulkopoliitiikan tehokkuus ja menestys itäisissä ja eteläisissä naapureissa vaikuttaa myös EU:n globaalin aseman vahvuuteen (Nitoiu 2017: 88). Menestyksekkäällä toiminnalla lähinaapurustoissa parannetaan siis mahdollisuuksia myös menestyä globaalin tason toimijana.

Idea naapuruuspolitiikasta syntyi EU:n itäisen laajentumisen myötä vuonna 2004, jolloin rajanaapureiksi tuli kulttuurisesti ja maantieteellisesti hyvin erilaisia maita, jotka olivat ennen olleet hyvin neutraalien poliittisten toimien kohteena (Kleenmann 2010: 120). Epätasapainoiset ja sotaiset naapurimaat lisäsivät rauhan, tasapainon ja rajaturvallisuuden huomioimista poliittisessa päätöksenteossa (Mocanu 2007: 47). Yksi keskeisistä naapuruuspolitiikan tavoitteista viime vuosina on ollut luoda vakaampia olosuhteita alueelle, sillä epävakaat olosuhteet naapuruusalueilla ovat heijastuneet myös EU:n jäsenmaihin esimerkiksi lisääntyneenä turvapaikanhakijoiden määränä, Venäjän ilmatilaloukkauksina pohjoisilla alueilla sekä lisääntyneinä terrori-iskuina EU:n alueella (Johansson-Nogués 2018: 529). Naapuruuspolitiikan onnistuminen on siis keskeistä myös EU:n sisäisen turvallisuuden kannalta.

Naapuruuspolitiikassa kohdemaat saavat EU:lta pääsyn EU:n markkinoille, sekä poliittista ja taloudellista tukea. Vastavuoroisesti EU odottaa näiltä mailta taloudellista ja demokraattista muutosta kohti EU:n edustamaa arvomaailmaa (Drăgan 2015: 10). Drăganin artikkelista käy ilmi, että taloudellinen hyöty keskittyy pääasiassa vaihdon liberalisointiin, mikä on esimerkiksi itäisen kumppanuuden alueella johtanut merkittävään poliittisten ja sosioekonomisten uudistusten tekemisen rohkaisemiseen ja tukemiseen. Naapuruuspolitiikalle ominainen rajat ylittävä yhteistyö on tehokas tapa hoitaa ulkopoliitiikkaa lähinaapureihin, sillä sen avulla raja-alueesta saadaan stabiilimpi ja turvallisempi (Koch 2018: 536), sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti tasa-arvoisempi.

Naapuruuspolitiikasta erityistä tekee se, että politiikan kohteille ei tarjota jäsenyyttä (Aalto 2014) ja politiikan perustana pidetyt yhteiset arvot ovat pääasiassa komission määrittämiä kriteerejä, jotka edellyttävät poliittista ja taloudellista samankaltaistumista. Tämä tekijä erottaa pohjoisen ulottuvuuden EU:n tavallisista naapuruuksista, sillä yhteistyömaiden tasavertaisuuden ansiosta EU ei voi määritellä alueen yhteisiä arvoja, vaan yhteiset arvot ja päämäärät syntyvät yhteistyön osapuolten yhteisten näkemysten pohjalta.

2.3 EU ja Venäjä

Vaikka Venäjä on EU:n itäinen rajanaapuri, se ei osallistu unionin naapuruuspolitiikkaan. Cottey (2012: 378) mainitsee syyksi Venäjän suuren valtakauden ja huomauttaa, että Venäjällä ja EU:lla on erilliset kahdenväliset yhteistyöhankkeet. EU:n tavoitteisiin kuuluu säilyttää hyvät ja tasapainoiset välit Venäjän kanssa ja erilaisia rajayhteistyöhankkeita löytyy jopa seitsemän kappaletta (Koch 2015: 536). EU:n ja Venäjän yhteistyötä on pyritty edistämään luomalla neljä yhteistä talousaluetta, jotka kattavat talouden, vapauden, turvallisuuden ja oikeuden, ulkoisen turvallisuuden sekä tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuurin (Garcés de los Fayos 2018). Nämä neljä talousaluetta ovat keskeisessä roolissa myös pohjoisessa ulottuvuudessa, joka toimii näiden alueellisena toimeenpanijana (Aalto ym. 2012: 7).

Kun Itämeren alueen vanhat Neuvostoliittoon kuuluneet maat liittyivät unioniin vuosina 2004-2007, tuli Itämeren yhteistyöalueesta tärkeä tekijä EU:n ja Venäjän välisten suhteiden ylläpidossa (Koch 2015: 536). Kylmän sodan aikaan Suomen ja Neuvostoliiton raja oli pisin länsimaisen kapitalismin ja johtavan sosialismivallan erottava raja, ja Neuvostoliiton romahtamisen ja Suomen EU-jäsenyyden myötä siitä tuli muutamaksi vuodeksi ainoa Venäjän ja EU:n välillä oleva raja (Paasi 1999: 4-5). Suomella oli EU-jäsenyyden myötä keskeinen asema sekä länsimaisena valtiona, että Venäjän rajanaapurina, sillä se pyrki vahvistamaan Venäjän ja länsimaiden välisiä linkkejä siten, että Venäjä voisi jollain tasolla jopa integroitua osaksi eurooppalaista tilaa (Paasi 1999: 8). Viron ja Latvian EU-jäsenyyden myötä Suomen itäraja ei enää ole ainoa EU:n ja Venäjän erottava raja-alue, mutta mielestäni Suomi on rajamaista länsimaisin, jolloin sen asema 'lännen sanansaattajana' on edelleen keskeinen.

Fernando Garcés de los Fayos (2018) huomauttaa, että Venäjän ja EU:n yhteiset naapurimaat ovat viime vuosina aiheuttaneet jännitteitä maiden välille. Venäjällä haaveillaan edelleen Neuvostoliiton aikaisesta mahtiasemasta, mistä esimerkkinä toimii Ukrainan Krimin niemimaan valtaaminen. Venäjä on aiheuttanut itäisellä alueella turvallisuuskriisiin, johon EU:n on ollut hankala vastata (Youngs 2017). Tämän kriisin seurauksesta EU on muuttanut suhteitaan Venäjään, ja esimerkiksi erilaiset tuonti- ja vientipakotteet ovat konkreettinen esimerkki suhteiden muutoksesta. Mogherini (2016: 33) korostaa, että EU ei hyväksy Venäjän toimia Ukrainassa ja kannustaa Venäjää keskustelemaan, jos erimielisyyksiä tai intressien päällekkäisyyksiä ilmenee.

Garcés de los Fayosin mukaan vuoden 2014 kriisin takia EU on muuttanut Venäjään kohdistuvia toimiaan ja Itä-Ukrainan kriisin ratkaiseminen diplomaattisin keinoin on tällä hetkellä yksi keskeisistä poliittisista toimista alueiden välillä. Kuten Browning (2018: 107) artikkelista käy ilmi, Venäjällä ei tunnusteta nykyistä geopoliittista EU-Eurooppaa. Sen sijaan valtio harjoittaa edelleen geopoliittista kilpailua Euroopan kanssa, ja pyrkii hakemaan valta-asemaa EU:n ja Venäjän yhteisillä raja-alueilla. Venäjä haluaa osoittaa olevansa geopoliittisesti dominoiva osapuoli alueiden välisessä suhteessa, vaikka EU:lla ei ole tavoitteena kilpailla eri alueista Venäjän kanssa. Esimerkiksi EU:n itäisen kumppanuuden ohjelma on koettu Venäjällä strategisena uhkana, vaikka EU ei ole tarkoittanut itäistä kumppanuutta osana geopoliittista kilpailua (Youngs 2017). Youngsin mukaan tämä ajateltujen tarkoituksien ristiriita johti vuoden 2014 Ukrainan kriisiin, minkä Toal (2017: 19) huomauttaa olleen suurin Euroopan sisäinen turvallisuusriski sitten Berliinin muurin murtumisen. Ukrainalla on hankala asema Venäjän rajanaapurina eurooppalaisena EU:n ulkopuolisena maana, sillä sekä Venäjä että EU toteuttavat alueella omanlaistaan ulkopoliittista suunnitelmaa ja projekteja, joiden tavoitteet eivät kuitenkaan vastaa toisiaan.

2.4 Ydin-periferia -asetelma osana EU:n ulkopoliitiikkaa

Perinteisellä ydin-periferia -teorialla tarkoitetaan sitä, kuinka periferisten alueiden talous määrittyy ydinalueen tarpeiden mukaan (Pascariu & Țigănașu 2017: 29). Ydinalueet siis käyttävät poliittista ja taloudellista dominointia hyötyäkseen periferisistä alueista omien intressiensä mukaisesti. Koch (2018: 21) huomauttaa, että Suomen ja Venäjän raja on

hyvä esimerkki periferisestä raja-alueesta, jolla on kuitenkin poliittisesti suuri merkitys. Pohjoisen ulottuvuuden yhteistyö on pienentänyt alueiden asemia joko ydinalueina tai periferisempinä alueina, sillä toimijoiden yhdenvertaisuus johtaa siihen, ettei yksittäinen alue voi alkaa dominoimaan muita yhteistyön osapuolia. Heinisen ja Nicolin (2007) tutkimuksesta käy ilmi, että Venäjällä maan pohjoisosat nähdään periferisinä alueina, joilla ei ole juurikaan merkitystä ulkopoliittisesti, eikä näin ollen myöskään alueellisesti. Alueella voisi kuitenkin olla paljonkin annettavaa Venäjälle, joten yksi pohjoisen ulottuvuuden tavoitteista on korostaa Venäjän hallinnolle pohjoisen merkitystä. Tavoitteena on saavuttaa esimerkiksi pitkäkestoisen pohjoista aluetta koskevan politiikan määrittäminen, sekä korostaa alueen merkitystä muunakin kuin geo-strategisena resurssivarastona (Heininen & Nicol 2007: 146). Alue yritetään saada pois täysin periferisestä asemasta, osaksi poliittisen kehittämisen ydinaluetta. Pohjoisella ulottuvuudella on tässä paljon mahdollisuuksia, sillä iso osa sen projekteista suuntautuu Venäjän pohjoisosiin, ja yhteistyön kautta tulosten saaminen on todennäköisempää, kuin luottamalla esimerkiksi pelkästään siihen, että Venäjällä hoidetaan alueen kehittäminen täysin omin varoin.

EU:n naapuruuspolitiikka itsessään on esimerkki EU:n harjoittamasta ydinperiferia -dominoinnista: naapuruuspolitiikan kohteena oleville alueille määritetään 'yhteisiä arvoja' unionin kanssa, vaikka nämä arvot todellisuudessa ajavat pääasiassa komission määrittelemiä intressejä. Kuten jo aiemmin mainittu, naapuruuspolitiikan kohdemaille ei tarjota EU-jäsenyyttä, vaan lupauksena on, että jaettuna ovat kaikki muut paitsi instituutiot. Maiden siis oletetaan sitoutuvan EU:n jäsenmaavaatimukseen ilman, että ne virallisesti ovat osa EU:ta (Chilosi 2007: 2). Kristi Raik (2015: 443) huomauttaa, että EU:n 'yhteistä' ulkopoliittikkaa toteutetaan pitkälti kolmen suurimman jäsenvaltion ehdoilla. Näillä mailla on isoimmat ulkopoliittiset resurssit ja parempi asema kansainvälisesti pienempiin maihin verrattuna, jolloin ne voivat ydinalueina dominoida yhteisten agendojen määrittelyä sekä yhteisiä toimintoja.

3 Pohjoinen ulottuvuus

Tässä osiossa yhdistän aiemman teoreettisen osuuden EU:n ulkopoliitikasta käytännön esimerkkiin pohjoisen ulottuvuuden kumppanuuden kautta. Aluksi avaan kumppanuuden historiaa ja syitä sen perustamiseen, minkä jälkeen kerron kumppanuuden konkreettisista toimista alueella.

3.1 Historia

Idea pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöstä sai alkunsa Suomen aloitteesta syyskuussa vuonna 1997 Barentsin ja Euro-Arktisen alueen tulevaisuutta käsittelevässä konferenssissa Rovaniemellä (Sergounin 2000: 59-60). Ensimmäisen kerran Pohjoisen ulottuvuuden politiikasta puhuttiin EU:n laajuisesti saman vuoden joulukuussa, jolloin Suomi teki virallisen aloitteen Eurooppa-neuvoston kokouksessa Luxemburgissa (Pohjoinen ulottuvuus 2012: 3). Alueellisesti pohjoinen ulottuvuus kattaa EU:n pohjoisten alueiden lisäksi Venäjän, Norjan ja Islannin, ja maantieteellisesti se kattaa Luoteis-Venäjän, Itämeren ja Euroopan arktiset alueet (Pohjoinen ulottuvuus, 2019). Näiden lisäksi yhteistyössä on mukana kansainvälisiä rahoituslaitoksia, sekä neljä alueellista neuvostoa: Itämeren valtioiden neuvosto, Barentsin Euro-Arktinen neuvosto, Arktinen neuvosto sekä Pohjoismaiden ministerineuvosto (Haglund-Morrissey 2008: 205). Pohjoinen ulottuvuus ei kuitenkaan rajoitu vaan ympäröityyn alueeseen, sillä Yhdysvallat ja Kanada ovat hankkeessa mukana tarkkailijamaina (European Union External Action 2015) ja näistä varsinkin Kanada on osallistunut aktiivisesti ulottuvuuden eri yhteistyöhankkeisiin (Pohjoinen ulottuvuus 2012: 5). Näiden alueiden mukanaolo yhteistyössä johtunee siitä, että sekä Yhdysvalloilla että Kanadalla on alueita Arktisella alueella, millä on tiivis yhteys myös pohjoiseen ulottuvuuteen. Pohjoisen ulottuvuuden yhteistyön avulla on luotu tärkeitä linkkejä alueen eri tason toimijoiden kanssa, mikä on tärkeää alueellisen kehittämisen kannalta (Rakutiené 2009: 146).

Alun perin tarve pohjoisen ulottuvuuden yhteistyölle syntyi, kun Ruotsi ja Suomi liittyivät Euroopan Unioniin vuonna 1995. Yhteistyön toivottiin helpottavan alueellisten ongelmien tunnistamista sekä vakauttavan EU:n asemaa kansainvälisenä

toimijana alueella (Haglund-Morrissey 2008: 205). Heininen ja Nicol (2007: 144) mainitsevat, että pohjoiselle ulottuvuudelle on myös keskeistä ajaa stabiiliutta, edistää demokratiaa ja luoda positiivisia keskinäisriippuvaisia suhteita, sekä edistää kestävä kehitystä. Pohjoinen ulottuvuus on yksi osa EU:n laajenemisstrategiassa (Rakutiené 2009: 144) ja sen avulla unioni saavuttaa myös itselleen tärkeitä päämääriä. Yhteistyön nähtiin viimeistelevän kahdenväliset suhteet sekä Venäjän, että Norjan ja Islannin kanssa, mikä mahdollisti maiden liittämisen tiiviimmin osaksi eurooppalaisia instituutioita (Filtenborg, Gänzle & Johansson 2002: 397). Tämän lisäksi Filtenborgin, Gänzlen ja Johanssonin mukaan alueellisen yhteistyön tiivistäminen oli välttämätöntä EU:n Baltian alueen laajentumisen takia. Yhteistyön uskottiin myös luovan taloudellisia etuja sekä lisäävän Venäjän ja EU:n välistä positiivista riippuvuutta toisistaan. On mahdollista, että pääministeri Lipponen ehdotti pohjoisen ulottuvuuden luomista osittain siksi, että Suomi halusi korostaa olevansa osa EU:ta, mutta samalla osoittaa Venäjälle, että yhteistyö maiden ja alueiden välillä on edelleen mahdollista. Suomen intressit eivät kuitenkaan rajoittuneet vain Venäjän ja lännen lähentämiseen. Päämääränä oli myös osoittaa EU:lle Venäjän rajanaapurina olemisen luomat haasteet ja mahdollisuudet (Pohjoinen ulottuvuus 2012). Paasin (1999: 8) mukaan pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöllä on kaksi keskeistä syytä: taloudellinen yhteistyö ja turvallisuuspolitiikka. Yhteistyön kautta vanhoja idän ja lännen välisiä rajoja voidaan muokata pehmeämmiksi, mikä lisää turvallisuutta alueella. Samaan aikaan Barentsin alueella ja luoteis-Venäjällä on kuitenkin suuret energia- ja mineraalivarannot, joista EU haluaa hyötyä.

EU on määrittänyt pohjoiselle ulottuvuudelle ja sen toimintaperiaatteille ja -alueille tietyt kehykset. Etusijalla oleviksi osa-alueiksi on listattu seuraavat: taloudellinen yhteistyö, vapaus, turvallisuus ja oikeus, ulkoinen turvallisuus, tutkimus, koulutus ja kulttuuri, ympäristö, ydinturvallisuus ja luonnonvarat, sekä sosiaalinen hyvinvointi ja terveydenhuolto (The Northern Dimension Policy 2010). Tavoitteena on huomioida pohjoisille alueille keskeisiä tekijöitä ja kysymyksiä, kuten ympäristöasioita ja alkuperäiskansojen asemaa yhteiskunnassa. Ensimmäinen virallinen toimintasuunnitelma käsitteli vuosia 2000-2003, seuraava tehtiin vuosille 2004-2006. Näistä ensimmäisen tavoitteena oli muun muassa vastata paikallisiin ongelmiin sekä lisätä alueen yhteistyötä, kun taas jälkimmäinen keskittyy enemmän energiayhteistyöhön, ihmisresursseihin, sosiaalisiin ongelmiin ja ympäristöasioihin, huomioiden alueen rajat

ylittävät ongelmat (Heininen & Nicol 2007: 144). Myös EU:n ja Venäjän välinen vuoropuhelu nostettiin toisessa suunnitelmassa keskeiseksi. Vuonna 2007 Euroopan parlamentti nimitti pohjoisen ulottuvuuden parlamentaarisen foorumin, jonka tarkoituksena on toimia pohjoisen ulottuvuuden tulevaisuuden. Foorumi kokoontuu muutaman vuoden välein (European Parliament 2019).

3.2 Pohjoisen ulottuvuuden kumppanuudet

Suuri osa pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöstä tapahtuu neljän eri kumppanuuden kautta. Näitä kumppanuuksia ovat ympäristökumppanuus, sosiaali- ja terveystumppanuus, kulttuurikumppanuus sekä liikenne- ja logistiikkakumppanuus. Jokaisella kumppanuudella on omat pyrkimyksensä, ja ne saavat rahoituksen sekä osallistuvilta valtioilta että EU:lta. Mahdollisten uusien kumppanuuksien tulee saada kaikkien pohjoisen ulottuvuuden jäsenmaiden tuki, saada alusta lähtien tarpeeksi rahoitusta toiminnalleen, olla hallinnollisesti itsesäätelevä toimielin sekä täydentää kansallisten toimijoiden panosta (The Northern Dimension Policy 2010). Kullakin kumppanuudella on omat tarkoituksensa, mutta mielestäni niillä kaikilla on sama peruskysymys: kuinka saada alueesta mahdollisimman hyvin toimiva kokonaisuus, ja kuinka eri keinoin alueella asuvien ihmisten elämänlaatua saataisiin parannettua niin terveyden kuin taloudenkin näkökulmasta.

3.2.1 Ympäristökumppanuus

Ympäristökumppanuus sai alkunsa vuonna 2001, ja jo ensimmäisessä tapaamisessa hyväksyttiin 12 keskeiseen ympäristöprojektiin sitoutuminen Luoteis-Venäjän alueella (Northern Dimension Environmental Partnership 2019). Ympäristökumppanuudessa pyritään muun muassa parantamaan Itämeren kuntoa, sekä keskitytään ydinjätteen mukanaan tuomiin haasteisiin. Itämeren voidaan pitää yhtenä maailman saastuneimmista meristä, ja iso osa mereen päätyvistä saasteista tulee Kaliningradista (Braw 2015: 1). Kaliningradiin on Brawin artikkelin mukaan rakennettu jätevedenpuhdistamo ympäristökumppanuuden puitteissa vuodesta 2007 asti, mutta sen valmistumisaikataulu on venynyt useilla vuosilla Venäjän vaihdettua rakennuttajaa paikalliseen yritykseen,

joka otti täyden vastuun puhdistamon valmistamisesta. Tämä on esimerkki siitä, että maita voi olla hankala sitouttaa mukaan erilaisiin hankkeisiin, jos esimerkiksi merten kunnossapito ei kuulu niiden kansallisiin intresseihin.

Pohjoisella ulottuvuudella sijaitseva Barentsinmeren alue on maailman suurin ydinjätteen säilytyspaikka (Northern Dimension Environmental Partnership 2019), ja ydinjätteen säilytysolosuhteiden heikkous luo suuria riskejä alueella työskenteleville ja asuville ihmisille. Ulkoasiainministeriön esitteestä 'Pohjoinen ulottuvuus' (2012: 7) käy ilmi, että ympäristökumppanuuden kautta on saatu aikaan esimerkiksi Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo. Myös radioaktiivisen jätteen käsittelyyn ja käytetyn ydinpolttoaineen varastointiin liittyviä hankkeita on toteutettu Luoteis-Venäjällä (Pohjoinen ulottuvuus 2012: 7). Esimerkiksi vuosina 2013-2016 Venäjän valtio osallistui ympäristökumppanuuteen 20 miljoonalla eurolla (Interfax 2011), sillä suurin osa kumppanuuden projekteista tapahtuu Venäjän valtion alueella. Ympäristökumppanuuden nettisivuilta käy ilmi, että vuosina 2002-2012 Venäjällä toteutettiin lähes 20 hanketta ympäristöasioiden parantamiseksi, ja kymmenen ydinvoimaan ja ydinjätteisiin liittyvää hanketta (Northern Dimension Environmental Partnership 2019). Vuonna 2015 erilaisiin ympäristökumppanuuden hankkeisiin annettiin yhteistyömaiden kautta rahaa yli 340 miljoonaa euroa (Henttonen 2015). Tämä kertoo siitä, että yhteistyömaat ovat valmiita panostamaan ympäristöasioihin. Eri toimijat saavat kuitenkin itse päättää, kuinka paljon rahaa laitetaan mihinkin hankkeeseen: esimerkiksi Norjasta on saatu 3,7 miljoonaa euroa ympäristöasioiden parantamiseen ja 16,4 miljoonaa euroa ydinvoima-asioihin, kun taas esimerkiksi Ruotsi on päättänyt panostaa ympäristöasioiden hoitamiseen yli 26 miljoonalla eurolla, mutta ydinvoima-asioihin maa ei ole antanut ollenkaan rahoitusta (Henttonen 2015).

3.2.2 Sosiaali- ja terveyskumppanuus

Sosiaali- ja terveyskumppanuuden taustalla on halu parantaa alueen asukkaiden hyvinvointia ja elämänlaatua, ja tätä kautta luoda kestävä kehitys alueelle (Northern Dimension Partnership in... 2018). Kumppanuus on saanut alkunsa vuonna 2003, ja sen avulla vahvistetaan sosiaali- ja terveysalojen välistä koordinaatiota ja tiedonvaihtoa parhaista käytännöistä (Pohjoinen ulottuvuus 2012: 8). Kumppanuudella on kaksi

päätavoitetta: yleisimpien tartunta- ja elämäntapasairauksien ehkäiseminen ja ihmisten sosiaalisen hyvinvoinnin ja sosiaalisesti palkitsevan elämäntyylin edistäminen (Northern Dimension Partnership in... 2018).

Kumppanuuden eri kohteille on kehitetty asiantuntijaryhmiä, jotka koostuvat eri yhteistyökumppaneista ja muista asiantuntijoista. Vuodesta 2015 asti asiantuntijaryhmiä on toiminut seitsemällä eri osa-alueella, muun muassa vankilaterveyden, kansansairauksien, ja alkoholin ja aineiden väärinkäytön saralla. Sosiaali- ja terveystumppanuuden nettisivuston mukaan asiantuntijaryhmät toimivat alueen terveysasioiden koordinaattoreina, ja niiden toimintaa ohjaa vuoden 2020 toimintastrategia ja sitä seuraava toimintasuunnitelma. Asiantuntijaryhmät saavat itse määrittää toimintatapansa. Tähän kuuluu muun muassa toimintasuunnitelmien valmistelu, projektien kehittäminen ja asiantuntijaryhmien tapaamisten valmistaminen (Northern Dimension Partnership in... 2018). Näiden lisäksi asiantuntijaryhmillä voi olla muitakin toimintamenetelmiä

Sosiaali- ja terveystumppanuuden toimintastrategiasta vuodelle 2020 käy ilmi, että kumppanuuden avulla on tähän mennessä lisätty ja vahvistettu muun muassa päätöksiä, jotka kehittävät terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia alueellisen yhteistyön kautta. Myös muiden päättävien elinten osallistumista sosiaali- ja terveystumppanuuden eri hankkeisiin on lisätty (Action Plan... 2015: 4). Kaudelle 2015-2020 asetettuja tavoitteita olivat muun muassa vähentää esimerkiksi HIV:n esiintymistä riskiryhmissä, lisätä turvallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia työpaikoilla sekä kroonisista olosuhteista ja demografisista muutoksista johtuvien terveydenhuollollisten tarpeiden tunnistaminen (Action Plan... 2015: 7).

3.2.3 Kulttuurikumppanuus

Pohjoisen ulottuvuuden alueella on laaja kulttuurin ja luovuuden monimuotoisuus. Kulttuurikumppanuuden päämääränä on tehdä pohjoisen ulottuvuuden alueen kulttuurielämää kansainvälisesti tunnetuksi (Pohjoinen ulottuvuus, 2019). Se sitoutuu sosiaaliseen kehitykseen ja talouskasvuun antamalla tietoon pohjautuvaa tukea eri projekteille, jotka koskevat kulttuurialaa, tai muita luovia aloja (Northern Dimension Partnership on Culture 2019). Kumppanuuden puitteissa on pyritty esimerkiksi

selvittämään, miten luovat alat voisivat luoda uusia innovaatioita pohjoisen ulottuvuuden alueen turismiin.

Kulttuurikumppanuus sai alkunsa vuonna 2010 (Pohjoinen ulottuvuus 2012) ja sen puitteissa on tehty rajat ylittävää yhteistyötä eri luovien alojen välillä, kuten musiikki- ja elokuvatuotannon, tai yksityisten yritysten kehittämisessä (Northern Dimension Partnership on Culture 2019). Erilaisia hankkeita eri alojen kanssa on ollut kulttuurikumppanuuden sivustojen mukaan jo 16 kappaletta. Kulttuurikumppanuuden kautta rahoitetaan myös erilaisia tutkimushankkeita. Kulttuurikumppanuutta varten on esimerkiksi tehty tutkimus Venäjän 'luovasta bisneksestä' (Ruutu, Karhunen & Panfilo 2009). Ruutu ym. (2009: 12) huomauttaa, että Venäjällä ei olla vielä herätty siihen, että kulttuurien elementtejä voidaan hyödyntää talouden kasvattamisessa. Muissa pohjoisen ulottuvuuden jäsenmaissa sen sijaan on tehty valtiotasolla erilaisia ohjelmia luovien alojen kehittämiseksi. Kulttuurialojen ja luovien alojen olosuhteiden kehittämistä varten on esimerkiksi luotu erilaisia ohjausryhmiä, joiden tavoitteena on tuoda tietoisuuteen luovien alojen erikoisluontoisuus: näillä aloilla ei välttämättä ole minkäänlaista hallinnollista tasoa, vaan ne nojaavat monitasoiseen, sektoreita ylittävään yhteistyöhön sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla (Northern Dimension Partnership on Culture, 2019). Poliittisilla päätöksillä voi olla suuri vaikutus luoviin aloihin, ja yksi kulttuurikumppanuuden keskeisistä tehtävistä on pitää huoli siitä, että pohjoisen ulottuvuuden maiden linjaukset eivät ole ristiriidassa toistensa kanssa (Northern Dimension Partnership on Culture 2019). Pienetkin ristiriidat eri maiden päätöksenteossa voisivat hankaloittaa huomattavissa määrin kulttuurialojen monitasoisia yhteistyöhankkeita (Northern Dimension Partnership on Culture 2019).

Kulttuurikumppanuuden taustalla on visio siitä, että kulttuuri ja luovuus ovat alueellisen ja kansainvälisen kestävä kehityksen vetovoimatekijöitä, sekä pohjoisen ulottuvuuden yhteistyön kulmakivi. Kumppanuuden toiminnan taustalla on vuosille 2017-2020 tehty toimintastrategia, joka on määrittänyt kulttuurikumppanuuden päätehtäväksi edistää alueen sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä ja lisätä innovaatioita ja diversiteettiä (Northern Dimension Partnership on Culture Strategy 2017-2020). Tavoitteet pyritään saavuttamaan keskittymällä kulttuuristen ja luovien alojen toiminnallisiin olosuhteisiin (Northern Dimension Partnership on Culture 2019).

3.2.4 Liikenne- ja logistiikkakumppanuus

Neljäs kumppanuusmuoto, liikenne- ja logistiikkakumppanuus, keskittyy muun muassa yhteistyöalueen tiestön kunnan parantamiseen. Kumppanuus on perustettu vuonna 2009 (Pohjoinen ulottuvuus 2012). Kumppanuuden päätavoitteena on parantaa pääliikennöintireittejä, jotta kestävä talouskasvu mahdollistuisi ja kiihtyisi paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla (Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics 2019). Muita tavoitteita ovat liikenteen ja logistiikan joustavoittaminen yhteistyön edistämisen kautta, sekä yhteistyön koordinoiminen tärkeissä liikennepoliittisissa kysymyksissä (Pohjoinen ulottuvuus 2012). Kehitystä pyritään kuitenkin tekemään pohjoisen alueen luonto huomioiden, jotta saavutettaisiin nimenomaan kestävää taloudellista kehitystä (Northern Dimension Institute 2019). Hankkeen avulla pyritään vauhdittamaan pohjoisiin kuljetusväyliin kohdistuvia hankkeita, sillä alueen liikenneinfrastruktuurin parantaminen on taloudellisesti tärkeää (Pohjoinen ulottuvuus, 2019). Kumppanuuden pääkohdat heijastavat näin sekä alueellisia että kansallisia tavoitteita, sillä talouskasvu on nyky-yhteiskunnassa keskeinen menestymisen ja selviämisen mahdollistaja. Konkreettisten avustustoimien lisäksi hanke tarjoaa erilaisia keskustelufoorumeja, jotta poliitikkojen näkemykset ja yleiset käytänteet alueen liikennekysymyksistä tulisivat yhtenäisemmiksi (Pohjoinen ulottuvuus, 2019).

Kumppanuuden tavoitteena on vauhdittaa suurten hankkeiden toimeenpanoa (Pohjoinen ulottuvuus 2012), ja sen puitteissa on muun muassa kehitetty kansallista liikennöintiverkostoa, jolla kaikki pohjoisen ulottuvuuden jäsenmaat yhdistetään trans-eurooppalaiseen liikennöintiverkoston (Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics 2019). Tavoitteena on löytää alueen pääkaupungit ja isot urbaanit alueet yhdistävät tieverkostot, rautatiet ja merireitit, ja linkittää ne sopivien lentokenttien, satamien ja rajanylityspisteiden kanssa sekä EU:n sisä- että ulkorajoilla (Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics 2019). Pohjoisen ulottuvuuden liikennöintiverkostot koostuvat erilaisista infrastruktuurialueista, joiden isoimmat haasteet löytyvät EU:n ulkorajoilta, etenkin Venäjältä ja Valko-Venäjältä (Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics 2019). Raja-alueille syntyy helposti niin kutsuttuja pullonkauloja, kun rajamaiden hallinnolliset asiat

eivät toimi kunnolla yhdessä. Pohjoisella ulottuvuudella haasteeksi on muodostunut esimerkiksi erilaiset rautatieopasteet, sekä informaatio- ja telekommunikaatiolaitteet.

3.3 Muut Pohjoisen ulottuvuuden toimijat

Kumppanuuksien lisäksi Pohjoinen ulottuvuus toimii Pohjoisen ulottuvuuden instituutin, sekä Pohjoisen ulottuvuuden yritysneuvoston kautta. Pohjoisen ulottuvuuden instituutti on yliopistoverkosto, joka on perustettu vuonna 2009 (Pohjoinen ulottuvuus, 2019). Sen tavoitteena on nostaa ja vahvistaa pohjoisen ulottuvuuden tematiikkaa akateemisessa kontekstissa. Lisäksi se pyrkii edistämään yhteistyötä akatemian, julkisen sektorin ja kaupallisten toimijoiden välillä, sekä lisäämään asiantuntemusta pohjoisesta ulottuvuudesta päätöksentekijöiden ja yhteiskunnan keskuudessa (Northern Dimension Institute 2019). Instituutti on tarkoitettu kaikille aihepiiristä kiinnostuneille niin pohjoisen ulottuvuuden alueella kuin laajemminkin (Pohjoinen ulottuvuus, 2019). Pohjoisen ulottuvuuden instituutin pääkoordinaattorina toimii Aaltoyliopisto, ja sen lisäksi mukana on kaksi venäläistä yliopistoa, ja se keskittää tutkimuksen ja asiantuntemuksen pääasiassa pohjoisen ulottuvuuden neljään kumppanuuteen (Northern Dimension Institute 2019).

Ulkoministeriön nettisivuston mukaan Pohjoisen ulottuvuuden yritysneuvosto ”edistää yritysten verkottumista ja liike-elämän ja viranomaisten välistä vuoropuhelua pohjoisen ulottuvuuden alueella” (Pohjoinen ulottuvuus, 2019). Keskeisin idea yritysneuvoston toiminnassa on se, että minkä tahansa alueen kilpailukyky perustuu luottamukseen valtion ja yritysten välillä (Northern Dimension Institute 2019). Eri toimialoille ja teemoille on luotu omat työryhmänsä, joiden kautta käytännön toiminta tapahtuu. Kullakin ryhmällä on eurooppalais-venäläinen puheenjohtajapari (Pohjoinen ulottuvuus 2019), mikä korostaa alueen tasavertaisten toimijoiden erikoispiirrettä. Toimintaa ei ole rajattu vain tietyille yrityksille, vaan mukaan pääsevät kaiken kokoiset yritykset toimialasta ja maasta riippumatta (Pohjoinen ulottuvuus, 2019). Mukana olevia toimialoja ovat muun muassa koneenrakennus, lääketeollisuus ja luovat alat, jotka kaikki sopivat myös kumppanuuksien teemoihin. Erilaisia teemoja taas ovat esimerkiksi koulutus, energiatehokkuus ja rahoitus (Pohjoinen ulottuvuus 2019). Aktiivisesti pohjoisen ulottuvuuden hankkeissa mukana olevat yritykset saavat yritysneuvoston kautta kilpailuetua (Northern Dimension Institute 2019).

4 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkielmassani on käsitelty EU:n ulkopoliittista yhteistyöaluetta, pohjoista ulottuvuutta, ja sen erikoispiirteitä. Alueella on poikkeuksellinen asema EU:n ulkopoliitikassa, sillä yhteistyössä mukana olevat toimijat ovat keskenään tasavertaisia. Tavoitteenani oli selvittää, millaista ulkopoliitikkaa EU toteuttaa pohjoisella ulottuvuudella ja miksi pohjoinen ulottuvuus on saanut erityisaseman EU:n ulkopoliitikassa.

Kumppanuustyökalu ja naapuruuspolitiikka ovat EU:n ulkopoliitiikan keskeisiä toimintatapoja. Molemmat näistä kuvastavat mielestäni hyvin EU:lle tyypillistä pehmeää ulkopoliitikkaa, jossa erilaiset tilanteet pyritään selvittämään diplomaattisesti vuoropuhelun ja vuorovaikutuksen avulla, ennaltaehkäisten rajumpien konfliktien syntymistä (Mogherini 2016). EU:n ulkopoliitikka pyrkii levittämään stabiiliutta ja EU:n omia arvoja rauhan ja tasa-arvoisuuden kautta ilman, että vuorovaikutuksen toinen osapuoli kokee olevansa uhatussa asemassa. Tällainen pehmeä ulkopoliitikka toteutuu myös pohjoisella ulottuvuudella, sillä pohjoisen ulottuvuuden kumppanuuksien tavoitteet vastaavat EU:n muiden ulkopoliittisten sopimusten tavoitteita, jotka edistävät EU:n omaa arvomaailmaa. Pohjoisen ulottuvuuden kumppanuuksien tavoitteet ovat yhtäläiset esimerkiksi EU:n ja Venäjän välisen yhteistyön tavoitteisiin nähden. Nielsen (2013) kuitenkin huomauttaa artikkelissaan, että pehmeän vallan käyttäminen on tuonut EU:n tilanteeseen, jossa sen on hankala lunastaa sille muiden asettamia ja EU:n itsensä määrittämiä odotuksia. EU:lla ei ole esimerkiksi vahvaa militaarista voimaa, jolloin vakavan konfliktin ilmetessä EU:n resurssit toimia voivat olla melko vähäiset. Tämä on mielestäni tullut hyvin esiin muun muassa Krimin kriisissä.

Pohjoisella ulottuvuudella on poikkeuksellinen asema EU:n ulkopoliitikassa, sillä sen toimijat ovat keskenään tasavertaisessa asemassa. Tasavertaisuus on poikkeuksellista, sillä yleensä EU toteuttaa naapurustoissaan tiettyä dominointia, jolla se pyrkii edistämään omia arvojaan rajojensa ulkopuolelle. Pohjoisella ulottuvuudella näin ei kuitenkaan ole. Merkittävä syy on Venäjän keskeinen asema kumppanuudessa. Venäjän keskeinen asema käy ilmi esimerkiksi ympäristökumppanuuden projektien alueellisesta painotuksesta, kuin myös Heinisen ja Nicolin (2007) artikkelista. Iso osa eri kumppanuuksien hankkeista suuntautuu Venäjälle, ja pohjoisen ulottuvuuden kautta EU ja Venäjä säilyttävät kommunikaatioreitin, joka

mahdollistaa yhteistyön ilman, että EU:n ja Venäjän mahdolliset näkemuserot aiheuttaisivat suuria ongelmia. Tämä vähentää konfliktien todennäköisyyttä, ja edistää positiivista riippuvuutta ja vuorovaikutusta alueiden välillä. Kylmän sodan jälkeen naapurimaiden ja entisten Neuvostoliittoon kuuluneiden maiden länsimaistumista ei ole katsottu hyvällä Venäjällä, ja jännitteet alueiden välillä ovat olleet suuria. Pohjoisella ulottuvuudella Venäjällä on kuitenkin tasavertainen asema vaikuttaa aluetta koskeviin päätöksiin, jolloin yhteistyön tekeminen helpottuu. Venäjän ei tarvitse kokea olevansa täysin periferistä, länsimaiden ulkopuolista, aluetta, vaan se voi osallistua alueen yhteiseen päätöksentekoon. Lisäksi Luoteis-Venäjän periferisemmät alueet ovat keskeinen kehityskohde, ja erilaiset kehityshankkeet saavat apua kansainvälisiltä toimijoilta. Tämän uskon edelleen lisäävän Venäjän kiinnostusta hanketta kohtaan. Jos Venäjä yksin olisi täysin vastuussa alueen kehittämisestä, en usko, että tulosta olisi syntynyt näin paljon esimerkiksi ympäristöasioiden kannalta. EU siis antaa alueelle tasavertaisuuden erikoispiirteen, jotta vuorovaikutus Venäjän kanssa ei ainakaan vaikeutuisi entisestään, ja jotta Venäjä saataisiin edes jollain tasolla lähemmäs länsimaita. Toisaalta voidaan myös pohtia, onko Venäjä mukana pohjoisessa ulottuvuudessa, koska toimijoiden tasavertaisuuden tiedostetaan luovan mahdollisia suuriakin hyötyjä alueella, vai onko toimijoiden tasavertaisuuteen panostettu, jotta Venäjä ollaan saatu mukaan yhteistyöhön.

Tutkimusalueella on ollut merkittävä rooli EU:n muiden ulkopoliittisten hankkeiden kehittämisestä. Rakutienén (2009) artikkelista käy ilmi, että pohjoiselle ulottuvuudelle tyypillistä alueellisen kehittämisen mallia hyödynnetään myös itäisen kumppanuuden kehittämisessä. Vaikka pohjoinen ulottuvuus ei ollut EU:n ensimmäinen alueellinen naapuruuspoliittinen hanke, sen menestyksekkäisyys alueella antoi sille muita hankkeita suuremman maineen. EU:n naapuruuspolitiikan tavoitteena oli luoda stabiileista ja taloudellisesti hyvinvoivista valtioista koostuva 'suojakehä' EU:n ulkorajoille, mutta todellisuudessa itäisiä naapuruusalueita kuvastavat konfliktit sekä taloudelliset ja poliittiset eroavaisuudet. Esimerkiksi aiemmin mainittu Ukrainan kriisi on hyvä esimerkki siitä, kuinka naapuruuspolitiikan tavoitteet eivät ole onnistuneet konkreettisesti. Voidaanko naapuruuspolitiikkaa siis pitää kovinkaan tehokkaana ulkopoliittisena menetelmänä?

Pohjoisen ulottuvuuden yhteistyössä hyödynnetään enemmän kumppanuuksia, kuin naapuruuspolitiikkaa. Väitän tämän näkyvän myös alueen stabiiliudessa ja rauhallisuudessa. Naapuruuspolitiikka ei aja alueiden tasavertaisuutta, vaan EU:lla on dominoiva asema, mikä ei mielestäni tue tehokasta, hyviä tuloksia aikaansaavaa ulkopolitiikkaa. Naapuruuspolitiikka voi toimia joillain alueilla, mutta EU:n naapuruusalue on jo todella iso, eikä sen kontrollointi ole helppoa. Rakutiené kuitenkin huomauttaa, että esimerkiksi Itämeren alueen maat näkivät pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöhön sitoutumisen porttina EU:n jäsenyyteen. Tätä näkökulmaa on hyvä miettiä myös itäisen kumppanuuden ja naapuruuspolitiikan kannalta: ovatko itäiset naapuruusmaat mukana yhteistyössä ja myöntyvät EU:n ideoihin vain, jotta niiden pääsy EU:n jäseneksi helpottuisi?

Pohjoisen ulottuvuuden neljää kumppanuusmuotoa toteutetaan alueella erilaisilla painotuksilla. Ympäristökumppanuudella on suuri painoarvo, sillä ympäristö- ja ilmastoasiat ovat globaalitakin tasolta tarkkailtuna keskeisiä nykymaailmassa. Ympäristökumppanuuden kautta on saavutettu paljon tuloksia, jotka ovat edistäneet pohjoisen ulottuvuuden alueen ympäristön hyvinvointia. Samoin sosiaali- ja terveystumppanuuden kautta on saavutettu paljon positiivisia tuloksia, ja esimerkiksi HIV:n esiintyminen alueella on vähentynyt kumppanuuden ansiosta. Liikenne- ja logistiikkakumppanuuden sekä kulttuurikumppanuuden saavutukset eivät välttämättä ole yhtä konkreettisia kuin ympäristö-, ja sosiaali- ja terveystumppanuuden saavutukset, mutta etenkin liikenne- ja logistiikkakumppanuuden kautta voidaan edistää alueen taloudellista kehitystä tulevaisuudessa. Pohjoisen ulottuvuuden instituutilla voidaan mielestäni hyvin lisätä tietoisuutta alueesta sekä luoda uusia asiantuntijoita. Yritysneuvostolla taas saadaan sitoutettua yritykset osaksi pohjoisen ulottuvuuden toimintaa.

Pohjoisen ulottuvuuden tulevaisuus on mielenkiintoinen kysymys. Globaalit intressit vetävät enemmän kohti Aasiaa ja pohjoisia alueita etenkin Aasian globaalien aseman muutoksen takia. Voiko tämä tarkoittaa sitä, että Venäjällä ei enää tulevaisuudessa kiinnitetäisi niinkään huomiota Itämeren ja Barentsin alueisiin, vaan alueellinen kiinnostus siirtyisi enemmän Venäjän koillisosiin? Uskonkin, että pohjoinen ulottuvuus tulee muuttamaan muotoaan tulevaisuudessa. EU:n erilaisilla hankkeilla on tapana muuttua olosuhteiden ja intressien vaihtuessa, jolloin pohjoiselle

ulottuvuudellekin olisi täysin luonnollista muuttua. Väitettäni puoltaa esimerkiksi se, että pohjoisen ulottuvuuden eri hankkeista ja kumppanuuksista löytyy eniten tietoa 2010-luvun taitteen molemmilta puolilta, mutta aivan tuoreinta tietoa ei löytynyt juurikaan. Valtaa alueen päätöksistä on siirretty enemmän kumppanuuksien omille työryhmille, mikä on johtanut toimintasuunnitelmien luomiseen. Tämä taas selittää informaation vähäisyyttä: tarvittavat suunnitelmat saa helposti selville toimintasuunnitelmien kautta. Kuitenkin uutisointi ja informaatio voisivat tukea hankkeen menestystä. Se, mihin päin hanketta tulisi muuttaa tai miten se mahdollisesti on muuttumassa, ei ole varmaa, mutta jonkinlainen muutos on odotettavissa. En kuitenkaan usko, että alueen erikoisluontoisuus tulee katoamaan: tasavertaisuus on toiminut hyvänä esimerkkinä muille EU:n ulkopoliittisille hankkeille, ja tätä tasavertaisuutta tullaan varjelemaan ja hyödyntämään poliittisena menetelmänä myös tulevaisuudessa.

5 Lähteet

- Aalto, P. (2014). Euroopan unionin ulkopolitiikka ja muuttuva kansainvälinen talous. *Teoksessa* T. Forsberg & T. Raunio (toim.), *Politiikan muutos*, 155-186, Vastapaino (2014)
- Aalto, P., A. Espiritu, D. Lanko & S. Naundorf (2012). *Coherent Northern Dimension*. <<http://www.uta.fi/jkk/jmc/expertise/index/NDI%20report%20final.pdf>>, Noudettu 20.02.2019
- Action Plan accompanying the NDPHS Strategy 2020*, (2015), Northern Dimension partnership in public health and social well-being. <https://www.ndphs.org/internalfiles/File/About_NDPHS/Action_Plan_accompanying_the_NDPHS_Strategy_2020.pdf> Noudettu 20.02.2019
- Aggestam, L., & M. Johansson (2017). The leadership paradox in EU foreign policy. *Journal of Common Market Studies* 55:6 1203-1220.
- Bauer, M. W. (2002). The EU ‘partnership principle’: Still a sustainable governance device across multiple administrative arenas? *Public Administration*, 80:4, 769-789.
- Batory, A. & A. Cartwright (2011). ‘Revisiting the Partnership Principle in Cohesion Policy: the Role of Civil Society Organizations in Structural Funds Monitoring’. *Journal of Common Market Studies*, 49:4: 697-717
- Bialasiewicz, L., C. Dahlman, G. M. Apuzz, F. Ciută, A. Jones, C. Rumford, R. Wodak, J. Anderson & A. Ingram. (2009). Interventions in the new political geographies of the european ‘neighborhood’. *Political Geography*, 28:2, 79-89. doi: 10.1016/j.polgeo.2008.12.002
- Braw, E. (2015). *Baltic sea states aghast at russian exclave’s sewage dumping*. Radio Free Europe/Radio Liberty, 04.06.2015 <<https://www.rferl.org/a/kaliningrad-baltic-sea-sewage/27053241.html>>, Noudettu 07.03.2019
- Browning, C. S. (2018). Geostrategies, geopolitics and ontological security in the eastern neighbourhood: The european union and the ‘new cold war’. *Political Geography*, 62, 106-115. doi: 10.1016/j.polgeo.2017.10.009
- Chilosi, A (2007). The European Union and its neighbours:” Everything but the institutions”? *The European Journal of Comparative Economics*, 4:1,25-38.
- Drăgan, G. (2015). Deepening the economic integration in the Eastern Partnership: From a Free Trade Area to a Neighbourhood Economic Community? *Eastern Journal of European Studies*, 6:2, 9-26.
- EU:n ulkopolitiikan historia ja kehitys* (2019) Ulkoministeriö. <<https://eurooppatiedotus.fi/eun-ulkopolitiikka/eun-ulkopolitiikan-historia-kehitys/>> Noudettu 26.03.2019
- Euroopan unioni. (2019). *Talous | Euroopan Unioni*. https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/economy_fi Noudettu 21.03.2019

- European Commission (2019). *The Partnership Instrument, advancing the EU's core interests*.
 <https://ec.europa.eu/fpi/what-we-do/partnership-instrument-advancing-eus-core-interests_en>, Noudettu 28.02.2019
- European Parliament (2019). *DEEA*.
 <https://ec.europa.eu/fpi/what-we-do/partnership-instrument-advancing-eus-core-interests_en>, Noudettu 18.02.2019
- European Union External Action (2015). *Northern Dimension*.
 <https://eeas.europa.eu/diplomatic-network/northern-dimension/347/northern-dimension_en>, Noudettu 18.01.2019
- European Union External Action (2016). *European Neighbourhood Policy (ENP)*.
 <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/330/european-neighbourhood-policy-enp_en> Noudettu 23.01.2019
- Filténborg, M.S., S. Gänzle & E. Johansson (2002). An Alternative Theoretical Approach to EU Foreign Policy. *Cooperation and Conflict*, 37:4, 387-407
 doi:10.1177/001083602762574478
- Garcés de los Fayos, Fernando (2018). *Faktatietoja Euroopan Unionista: Venäjä*
 <<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/fs/sheet/177/russia>>, noudettu 18.02.2019
- Haglund-Morrissey, A. (2008). Conceptualizing the 'New' Northern Dimension: A Common Policy Based on Sectoral Partnership. *Journal of Contemporary European Studies*, 16:2, 203-217. doi:10.1080/14782800802309839
- Heininen, L. & H. Nicol (2007). The Importance of Northern Dimension Foreign Policies in the Geopolitics of Circumpolar North. *Geopolitics*, 12:1, 133-165
- Henttonen, J. (2015). *NDEP Arctic Activities in Focus*. Northern Dimension Environmental Partnership, Kemi Arctic 24.03.2015
- Hobbs, J. J. (2013). *Fundamentals of World Regional Geography*. 3. p. 443 s.
 Brooks/Cole Cengage Learning, Kanada
- Interfax. (2011, August 18). Russia to contribute 20 million euro to NDEP in 2013-2016. *Russia & FSU General News*, 18.08.2011. Noudettu 19.02.2019
- Johansson-Nogués, E. (2018). The EU's Ontological (in)security: Stabilising the ENP area... and the EU-self? *Cooperation and Conflict*, 53:4, 528-544.
 doi:10.1177/0010836717750197
- Kleenmann, K. (2010). The European Neighbourhood Policy – A reality check. *Romanian Journal of Political Science*, 10, 118-143
- Koch, K. (2015). Region-Building and Security: The Multiple Borders of the Baltic Sea Region After EU Enlargement, *Geopolitics*, 20:3, 535-558
 doi:10.1080/14650045.2015.1026964
- Koch, K. (2018). Geopolitics of Cross-Border Cooperation at the EU's External Borders: Discourses of de- and re-bordering, territorial perceptions and actor relations within the Finnish-Russian ENI cooperation network. *Nordia Geographical Publications* 47:1

- Korosteleva, E. A. (2013). Evaluating the role of partnership in the european neighbourhood policy: The eastern neighbourhood. *Eastern Journal of European Studies*, 4:2, 11-36.
- Lissabonin sopimus* (2007).
<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2007.306.01.0001.01.FIN&toc=OJ:C:2007:306:TOC> Noudettu 28.02.2019
- Manners, I. (2008). The normative ethics of the european union. *International Affairs*, 84:1, 45-60. doi:10.1111/j.1468-2346.2008.00688.x
- Mocanu, O. M. (2007). Evolution of the european neighbourhood policy--instruments, limits and conditionalities. *Romanian Economic and Business Review*, 2:4, 46-63.
- Mogherini, F. (2016). *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy*.
< https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eugs_review_web_0.pdf> Noudettu 26.03.2019
- Nielsen, K. (2013). EU Soft Power and the Capability-Expectations Gap. *Journal of Contemporary European Research* 9:5, 723-739
- Nitoiu, C. (2017). Framing the EU's policy towards the neighbourhood: The strategic approach of the Seventh European Parliament (2009-2014). *Cambridge Review of International Affairs*, 30:1, 87-104. doi: 10.1080/09557571.2016.1233937
- Northern Dimension Environmental Partnership* (2019)
<<https://ndep.org/>> Noudettu 18.01.2019
- Northern Dimension Institute* (2019)
<<http://www.northerndimension.info/>> Noudettu 17.03.2019
- Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-Being* (2018).
<<http://www.ndphs.org/>> Noudettu 18.01.2019
- Northern Dimension Partnership on Culture (2019). *Northern Dimension Partnership on Culture Strategy 2017-2020*
- Northern Dimension Partnership on Culture* (2019)
<<https://www.ndpculture.org/ndpc>> Noudettu 24.01.2019
- Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics* (2019)
<<http://www.ndptl.org/home>> Noudettu 18.01.2019
- Paasi, A. (1999). Boundaries as social practice and discourse: The finnish-russian border. *Regional Studies*, 33:7. 669-680. doi:10.1080/003434009950078701
- Pascariu, G. C. & R. Țigănașu (2017). Integration, Growth and Core-Periphery Pattern in EU's Economy: Theoretical Framework and Empirical Evidences. *Teoksessa G. Pascariu & M. Duarte (toim.), Core-Periphery Patterns Across the European Union: Case Studies and Lessons from Eastern and Southern Europe*, 23 - 85
- Pohjoinen ulottuvuus* (2012) Ulkoasiainministeriö
< <https://docplayer.fi/24723709-Pohjoinen-ulottuvuus.html>> Noudettu 18.01.2019
- Pohjoinen ulottuvuus* (2019). Ulkoministeriö
< <https://um.fi/pohjoinen-ulottuvuus>> Noudettu 17.01.2019

- Raik, K. (2015). Renaissance of realism, a new stage of europeanization, or both? Estonia, Finland and EU foreign policy. *Cooperation and Conflict*, 50:4, 440-456
doi:10.1177/0010836714560033
- Rakutienė, S. (2009). The web of the EU's neighbourhood policy: Between bilateralism and multilateralism. *Baltic Journal of Law & Politics*, 2:1, 135-165
doi:10.2478/v10076-009-0008-6
- Ruutu, K., P. Karhunen & A. Panfilo (2009). Cultural industries in Russia: Northern dimension partnership on culture. *TemaNord* 2009:590
- Scott, J. (1998). 'Law, Legitimacy and EC Governance: Prospects for Partnership'. *Journal of Common and Market Studies*, 36:2, 175-194
- Sergounin, A. (2000). The Rise of Transregionalism in Russia. *International Journal of Political Economy*, 30:3, 58-80. doi:10.1080/08911916.2000.11644016
- The Northern Dimension Policy (2010). *Northern Dimension Policy Framework Document*. Nordic Council of Ministers.
- Toal, G. (2017). *Near abroad: Putin, the West, and the contest over Ukraine and the caucasus*. Oxford University Press. Oxford.
- Youngs, R. (2017). *Europe's Eastern crisis: The geopolitics of asymmetry*. Cambridge: Cambridge University Press.